

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกยอมรับในการใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารระหว่างชนชาติต่างๆ ซึ่งแต่ละชนชาติต่างก็มีภาษาเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม สามารถติดต่อให้เข้าใจกันได้โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การเจรจาทางการทูต การการเมือง การค้าขายและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลเพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งในชีวิตประจำวันของคนไทย จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การคมนาคม ติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น จึงทำให้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยเพิ่มขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนด้านการศึกษา

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้คนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีระบบ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีระเบียบวินัยในตนเอง พร้อมเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คนที่ได้รับการพัฒนา จะเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะทำให้ประเทศพัฒนา เจริญก้าวหน้า และก้าวทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ แม้การศึกษาจะเป็นกระบวนการพัฒนาคนที่สำคัญ แต่ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ และความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ ของคนที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจึงเป็นเป้าหมายหลักในการเตรียมความพร้อมรับการพัฒนา การเปลี่ยนแปลง โดยมีภารกิจที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อเตรียมคนให้สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันในเวทีระดับนานาชาติ แต่สิ่งหนึ่งที่ดูเหมือนจะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับประเทศไทย คือ เรื่องความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนในชาติ ที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถที่จะเข้าสู่แหล่งที่มาของความรู้ที่ส่วนมากใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ระบบการศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทย ให้อยู่ในระดับที่สามารถเข้าใจในสารสนเทศที่เป็นภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารกับประชาคมโลกได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) รัฐบาลและหน่วยงาน

ทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ได้พยายามพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ทั้งในเรื่องของเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความพยายามที่จะต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (สุทธิพงษ์ ยงค์กมล. 2543)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานาน โดยเริ่มมาตั้งแต่วระดับประถมศึกษา แต่จากการรายงานผลการศึกษาศึกษาจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2555 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต่ำที่สุดใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ ได้ค่าคะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.37 (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2554)

อีกทั้งผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภาษาอังกฤษ English Proficiency Index ประจำปี 2556 โดยสถาบันการสอบภาษาระดับโลก Education First ที่ได้ทดสอบในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ใน 60 ประเทศทั่วโลก มาวางแผนประกอบในยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการ จากผลการทดสอบดังกล่าว พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษอยู่ในลำดับที่ 55 โดยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำและต่ำมาก ส่วนประเทศในอาเซียนที่เข้ารับการทดสอบประเทศมาเลเซีย อยู่อันดับที่ 11 สิงคโปร์ อันดับที่ 12 อินโดนีเซีย อันดับที่ 25 เวียดนาม อันดับที่ 28 ทั้งนี้ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์จะแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผลสัมฤทธิ์สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก (ภาวิช ทองโรจน์. 2557)

นอกจากนี้จากการประชุม World Economic Forum (WEF) –The Global Competitiveness Report 2012-2013 ซึ่งเป็นการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ได้มีการจัดลำดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในอาเซียน ซึ่งปรากฏว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับรั้งท้าย คือ อันดับที่ 8 เป็นรองจากประเทศเวียดนาม ที่ได้อันดับ 7 และประเทศกัมพูชา อันดับ 6 โดยผลการจัดอันดับสรุปว่า เงินทุนไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดของระบบของการศึกษาที่ดี และการที่ครูอาจารย์มีเงินเดือนสูง ก็ไม่ได้หมายความว่า จะมีความสามารถการสอนสูงตามไปด้วย ประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีการผลักดันเรื่องเงินเดือนครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ต้องเร่งรัดครูในเรื่องประสิทธิภาพในการสอนควบคู่กันไปด้วย และจากผลการประเมินความสามารถของนักเรียนในโครงการ Programme for International Student Assessment (PISA) ประเมินการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน กลุ่มเป้าหมายของการประเมินเป็นนักเรียนอายุ 15 ปี สาระที่มุ่งประเมินครอบคลุมการรู้เรื่องของการรู้ในแต่ละด้าน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการจัดการศึกษามีเพียงพอที่จะนำไปใช้ในชีวิตรจริงหรือโลก

ความจริงเพียงใด การประเมินจึงเน้นกระบวนการคิด ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ความสามารถที่จะเข้าใจเรื่องราวที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้ความรู้มาจัดการในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดคะแนน กำหนดในลักษณะเดียวกับการประเมิน TIMSS ผลการประเมินความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และการอ่านของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีการจัดการศึกษาในระดับแนวหน้า และประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย พบว่า นักเรียนไทยยังมีความสามารถต่ำกว่าทุกประเทศ ยกเว้นประเทศอินโดนีเซีย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินของประเทศที่มีรายได้ ประชาชาติใกล้เคียงกัน ผลปรากฏว่า นักเรียนไทยมีความสามารถใกล้เคียงกับนักเรียนในประเทศกลุ่มนี้ ยกเว้นประเทศรัสเซียที่มีผลการประเมินสูงสุด แต่ผลการประเมินของทุกประเทศที่นำมาเปรียบเทียบกัน ในส่วนนี้ยังมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2557)

โรงเรียนสองภาษาเป็นโรงเรียนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจน การเรียนการสอนในบริบทของการผสมผสานกับความเป็นสากลสำหรับรูปแบบการจัด สามารถทำได้ 2 รูปแบบ คือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จะต้องมีการคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่มี ความจำเป็นต้องใช้ ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร (ฐานิตา นพฤทธิ. 2546)

ในภาคเหนือมีหลายโรงเรียนในหลายจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก และเปิดทำการสอนตาม โครงการโรงเรียนสองภาษาในสองรูปแบบดังกล่าว ในด้านการดำเนินงานของโรงเรียนสอนภาษา พบว่า ยังไม่สามารถดำเนินการตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน คือ ด้านการดำเนินการ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านงบประมาณและทรัพยากร (วีระเดช เชื้อนาม. 2547: 28) ในด้านการ บริหารจัดการโรงเรียนสองภาษา พบว่า ยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการ และมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่หลายประการ ได้แก่ ปัญหาความเลื่อมล้ำ ของนักเรียนในหลักสูตรสองภาษากับนักเรียนในหลักสูตรปกติ (ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร. 2547) ปัญหา ด้านหลักสูตร ตำรา และด้านสื่อการเรียนการสอน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีแผนนโยบายแต่ยังไม่มี หลักสูตร (ทองดี แยมสรวล. 2547) รวมทั้งการขาดแคลนครูเจ้าของภาษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปัญหาค่าตอบแทนและเงินพิเศษ สวัสดิการ และปัญหาสมองไหล การที่จะทราบข้อมูลปัญหาในการ

ดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในภาคเหนือดังกล่าว จำเป็นต้องศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนที่เปิดสอนสองภาษาในภาคเหนือ

นอกจากปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการโรงเรียนสองภาษาดังกล่าวข้างต้น ปัญหาที่สำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ ตัวผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบสองภาษา อย่างแท้จริง ทำให้การจัดการโดยทั่วไปของโรงเรียนเป็นไปตามลักษณะความพร้อมของแต่ละโรงเรียน มีผลทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ความพร้อมในด้านทรัพยากร และศักยภาพของ โรงเรียนอาคารสถานที่ ลักษณะชุมชน และผู้เรียนที่หลากหลาย ทำให้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของกระทรวงศึกษาธิการ และปัญหาการดำเนินการของโรงเรียนสองภาษา ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการแข่งขันด้านการศึกษา ประกอบกับผู้ปกครองและผู้เรียนซึ่งเป็นผู้บริโภค ต้องการการศึกษาที่ได้มาตรฐานและคุณภาพ โรงเรียนสองภาษาจึงต้องเร่งพัฒนาระบบ การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทำให้เห็นภาพที่สะท้อนถึงการขาดความชัดเจนในรูปแบบ การจัดการของโรงเรียนสองภาษา เนื่องจากแต่ละโรงเรียนได้มีการวางรูปแบบการบริหาร การจัดการ กันเอง ตามความเหมาะสมในบริบทของตนเอง ทำให้การประเมินคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน และค่าใช้จ่าย แพงเกินความจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสอง ภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลนำเสนอเป็นรูปแบบสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สนใจทั่วไป นำไปพิจารณาให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนสองภาษาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา เขตภาคเหนือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา เขตภาคเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการนำเสนอรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูที่เป็นหัวหน้าฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์/ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 17 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 425 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
2. ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับใช้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ
4. รูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบความร่วมมือการจัดการ หมายถึง ความร่วมมือของกลุ่มบุคคล หน่วยงาน และองค์กร เพื่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าประสงค์ เป็นการบริหารงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ภายใต้องค์ประกอบของการจัดการโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน คือ 1) ร่วมคิดค้นปัญหา และตัดสินใจ 2) ร่วมวางแผน 3) ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ 4) ร่วมดำเนินการ 5) ร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผล 6) ร่วมรับผลจากการดำเนินการ

ร่วมคิดค้นปัญหาและตัดสินใจ หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากร มีโอกาสซักถาม และเข้าใจกระบวนการตัดสินใจ ตระหนักในปัญหา ได้ร่วมกันกำหนดความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ เลือกลงนโยบายและกิจกรรม ตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ตัดสินใจในช่วงการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผน

ร่วมวางแผน หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย วิธีดำเนินงาน จัดโครงการและกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้ง สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณ พร้อมอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆ ตามความจำเป็น

ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรเข้าใจ กระบวนการในการปรึกษาหารือ มีโอกาสเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาความต้องการในการบริหารจัดการงาน หรือมีการชี้แจงความจำเป็นเพื่อให้ครูและบุคลากร ได้รับรู้เข้าใจมีโอกาสซักถามพบปะกันอย่างใกล้ชิด

ร่วมดำเนินการ หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรได้ทำงานร่วมกัน ตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามภารกิจที่ตกลงกันได้ ในการ ปฏิบัติงานต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรอื่น เพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ

ร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร เข้าใจกระบวนการติดตามและประเมินผล ได้คิดปฏิบัติร่วมกันทำให้ทราบความก้าวหน้าของการบริหารจัดการของทุกด้านการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา ทำให้มีความเข้มแข็งปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนา

ร่วมรับผลจากการดำเนินการ หมายถึง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรม ของโครงการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลจากการดำเนินการที่เกิด จากการดำเนินการ

โรงเรียนสองภาษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถ พื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม ตลอดจน การเรียนการสอนในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัด สามารถ ทำได้ 2 แบบ คือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) ซึ่งมีความแตกต่างกัน คือ EP จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้น ภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ส่วน MEP สอนเป็นภาษาอังกฤษ ได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์

การจัดการโรงเรียนสองภาษา หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสองภาษา สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษา-

อังกฤษแนบทำยคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการบริหารผู้สอน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดและประเมินผล

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสองภาษา

การบริหารผู้สอน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารบุคคล การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การรักษาระเบียบวินัย การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนสองภาษา

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน วางแผน จัดโครงสร้าง และการวัดและประเมินผล จัดทำหน่วยการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสองภาษา สืบค้น และใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หนังสือ ตำราเรียน ตามหลักสูตร มีสื่อนวัตกรรม และสามารถใช้อาษาต่างประเทศในการสื่อสาร จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการสื่อเทคโนโลยี มีการประเมินผลการเรียนรู้ และนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาผู้เรียนส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการจัดการศึกษาโรงเรียนสองภาษา

การจัดสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการจัดหาสิ่งที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอน ประเภทวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และวิธีการ รวมทั้งที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ มีสื่อนวัตกรรมและสามารถใช้อาษาต่างประเทศในการสื่อสาร จัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการ สื่อเทคโนโลยี ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการจัดการศึกษาโรงเรียนสองภาษา

การวัดและประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ครอบคลุม สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ โดยวิธีการที่หลากหลาย ผลตามสภาพจริงและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และตรวจสอบผลการประเมินได้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง องค์คณะบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ซึ่งประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์/ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ มีดังนี้

1. ได้รูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ สามารถนำไปใช้ได้สถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ
2. ได้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. รูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ ที่ได้จากการวิจัยเป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยนำแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษา นักวิชาการมีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ดังนี้ เดวิส และ นิวสตรอม (Davis; & Newstrom. 1985: 195-196) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บรรยากาศของการมีส่วนร่วม (Environment) 2) องค์การ (Organization) 3) การส่งเสริมสนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหาร (Employee) 4) ภาวะผู้นำ (Leadership) 5) การใช้เทคโนโลยี (Technology) จากแนวคิดของเดวิส; และนิวสตรอมนั้น การจัดการองค์การเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงานเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งซัชคิน (Sashkin. 1982: 110-113) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิธีสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา 4) การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง และแอนโทนี (Anthony. 1978: 3-5) ได้ระบุถึงลักษณะสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนในการตัดสินใจ 2) สิ่งที่ต้องตัดสินใจต้องเป็นเรื่องสำคัญ 3) มีการแบ่งอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งสวอนส์เบอร์ก (Swansburg. 1996: 391-394) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความผูกพัน 3) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 4) ความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และ 5) คุณลักษณะอื่นๆ และอุซซี (Uzzi. 2002) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "Participative Management: What it is and is not" ว่า สิ่งสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 2

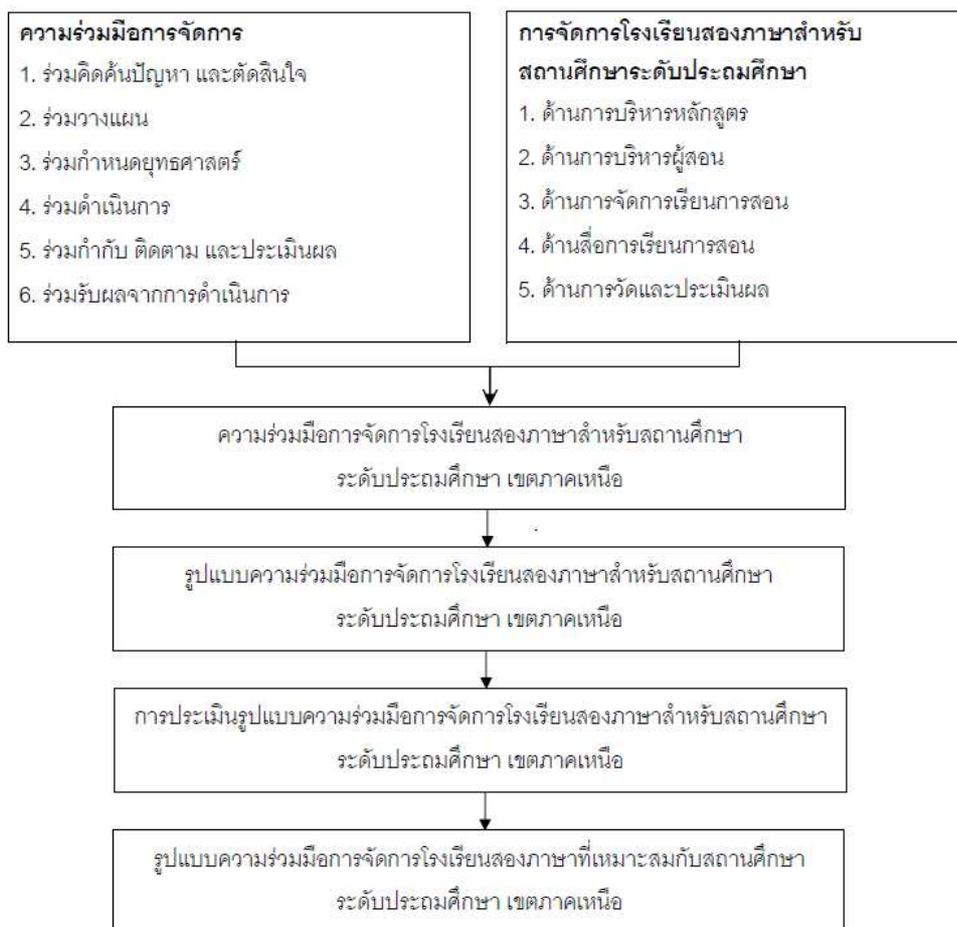
ประเภท คือ 1) การให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย และ 2) พนักงานทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกัน และร่วมมือกันอย่างเต็มที่ตามกระบวนการมีส่วนร่วม อีกทั้งฮอย; และมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1996: 290) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) การเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ทางบวก 3) ครูจะชื่นชมครูใหญ่ที่ให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ในการตัดสินใจที่ผิดพลาดเป็นเพราะว่าเป็นการตัดสินใจที่ด้อยคุณภาพ 5) ครูมิได้คาดหวังที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากนัก และ 6) บทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งของครูและผู้บริหารจะเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของปัญหา และอาร์นสไตน์ (Arnstein. 1996: 216) ได้กำหนดระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 8 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นถูกจัดกระทำ 2) ขั้นบำบัดรักษา 3) ขั้นรับฟังข่าวสาร ให้ความรู้ 4) ขั้นปรึกษา 5) ขั้นปลอบใจ ชักชวน 6) ขั้นเป็นหุ้นส่วน 7) ขั้นใช้อำนาจหน้าที่ของตัวแทน และ 8) ขั้นควบคุมโดยประชาชน และโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen; & Uphoff. 1980: 7-26) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมมีโครงสร้างพื้นฐานจำแนกเป็น 3 มิติ คือ 1) มีส่วนร่วมเรื่องอะไร 2) ใครเข้ามามีส่วนร่วม 3) การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร ซึ่ง เกรแฮม และไรท์ (Graham; & Wright. 1999) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การแข่งขัน และ 3) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เวลท์ช และทัลเบิร์ต (Welch; & Tulbert. 2000) ได้ทำการวิจัยและสรุปองค์ประกอบของความร่วมมือ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟัง และการเสนอความคิด ความรู้สึก 3) การแก้ปัญหาที่มีการระบุนความต้องการ ความจำเป็น และ 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติการ ซึ่ง แคลด์เวลล์ และสปิงค์ (Caldwell; & Spinks. 1990) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ โดยใช้ชื่อว่า “วงจรกิจกรรมการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม” มีขั้นตอนการบริหารหรือจัดการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดจุดหมาย 2) การกำหนดนโยบาย 3) การกำหนดแผน 4) การจัดทำแผนและอนุมัติงบประมาณ แผนงาน 5) การนำไปปฏิบัติ และ 6) การประเมินผล ซึ่ง สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2546: 9-10) ได้เสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ คือ 1) ระบบการปรึกษาหารือ 2) ระบบกลุ่มคุณภาพ 3) ระบบข้อเสนอแนะ และ 4) ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนเป็นเจ้าของงาน นอกจากนี้ กนกอร สมปราชญ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึง ลำดับขั้นความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม 3) สร้างพันธสัญญาเป้าหมายร่วมกัน 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 5) การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ 6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม และ 7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ

นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษแบบทำคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร

2) ด้านการบริหารผู้สอน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เรื่องรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษา สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ มีดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย